

Edebiyat

Cemil GÜLSEREN*

GÖNÜL NE UMAR?

h gönül sen neymişsin sen? Bir vefâsız sığdıramazsın ya içine, sana ne diyeyim? Olmasaydı vefâsız dost, vefâlısını nasıl bilirdik? Kıymeti olur muydu vefânın? Demek ki dostlar ikiye ayrılıyor; vefâlılar, vefâsızlar diye. Yoksa şöyle miydi: Kalıcılar, günübürlükçiler. Sanki iş birlikçisi gibi. Bir atasözüdür: Öküz öldü hart bozuldu. (Şimdi bunu öküz öldü ortaklık bozulduya bozdular.) Hem öküz de kalmadı artık. Hoş farkı da yok aslında. Hep de öyle yazarlar, öyle derler; İyi gün dostu, kara gün dostu. İlişkiler parasal, sayısal, sınıfsal, sosyal düzeylerde daha çok iş ilişkisi biçiminde sürdürülünce dostluklar da kısa süreli, geçici, günübürlük yahut pamuk ipliğine bağlı hâle getirilmiş. Uzun soluklu olmayınca, her iki taraf da menfaate dayalı ilişki içinde olunca sonunda vefâ gibi bir erdemi aramak fazla safdillik olur hale geldi. Hele de paran pulun yoksa itibar yerlerde.

Bu vefâ var ya, bizden ne çekiyor? Nasıl söylesem, nasıl anlatsam? Büyük küçük herkes vefâdan dem vuracak diyeceğim; yok diyemeyeceğim çünkü küçükler vefâ özürdür. Bilmez ki gösterebilir. Sevmez ki özlesin. Sen âni yaşa yeter. Öyle diyorlar onlar için. Vefâ da ileri yaşlarda aranılır oldu zaten. Yalnızlığa ilaç sayarız. Çaresizliğe dermandır deriz. Ararsın bulamazsın. Aramazsan hiç bulunmaz. Dostlarınızın aldırışsızlığına alışın, yok sayın, beklemeyin, kendi haline bırakın. “Aramazlarsa aramasınlar.” deyin. Bakın ne kadar mutlu olacaksınız. Ne kadar az beklentin varsa, o kadar çok huzurlusun.

Biz bilirdik ki aşklar, muhabbetler, izzet ve ikramlar yüz sıcaklığı ile el açıklığıyla olur. Gönünü açarsın, gönülden saçarsın... Hak rızası gözetirsin. Yarınlar için, yaratılanlar için, Allah için “*Hizmet et her canlıya.*” Bak gör o zaman hazzı, aşkı. Sen kimin için, kim için, ne için, kime hizmet ediyorsun? Kimi seviyorsun da vefâ bekliyorsun? Allah için sev, sevil de gör rızayı, gör vefâyı. Çıkara dayalı yakınlıkları gözünde büyütüp sonra da yıllar sonra oturup “Ey vefâ! Neredesin?” diye yakınıyoruz sağa sola, ona buna. Hakkımız yok buna oysa. Hakkımız olanı Es-Seyyid Osman Hu-

lusi Ateş (k.s) bakın nasıl aşikâr ediyor:

*Vefâlı ol, vefâ insana lâıyk bir meziyettir
Vefâsızlık edersen âşinâyâ pek eziyettir.*

Eziyet ki ne eziyet aman Allah'ım. Dama çıkan merdiveni çekiyor. Ben nedense hayırsızla vefâsız bir tutarım. Neredeyse eş anlamı sayarım. Nankör biraz daha ağırı. Belki vefâsızlığın en uç ve ileri noktası. Onda inkâr da vardır. İnkâr denilince yüreğim sızlar. Bizim ecdâda ve onun bıraktığı eserlere ve değerlere olan yaklaşımımız, uzaklaşmamız da bir çeşit nankörlük değil midir? O küfürler, o sövgüler neyin açılımı? Onlar bizimdi. Biz oradan, oralardan geldik. Elbet bugün de yarın olacak. Biz de tarih. Bize de vefâ ne yakışırdı doğrusu.

Gençliğin Vefâsı Olur mu?

Herkesin aradığı da ayrı, sevgisi de; vefâsı da dostuna göre. Ben de merak ettim, erinmedim tam kırkbir üniversite öğrencisi ile “vefâ”yı yüzleştirdim. İşte onların içinden size aktaracağlarım:

“Vefâ, hatırlamak demektir.”

“Hatırlanmak mıdır yoksa?”

“Karşıdaki için bir şey yapmaktır.”

“Vefâsızlığın ilacı da vefâdır. Ne verirsene onu alırsın.”

“Bu dünyada tek değiliz. Her insanın vefâ borcu vardır birbirine.”

“Bu hayatta kim vefâlı ki ben olayım? Yaşadığımız hayat ancak vefâsızlığı öğretmiştir bize.”

“Yalnızlığımızın suçlusu başkaları mı?”

“Vefâ, öbür dünyayı da düşünmektir. Vefâ için rahat olmasıdır.”

“Vefâsızların kimseden vefâ beklemeye hakkı

yoktur. Ama o kadar güzel bir ülkede yaşıyoruz ki vefâsızlara bile en zor durumda vefâ gösterecek insanlara sahibiz.”

“Allah’a verdiğimiz sözlerde, ettiğimiz yeminlerde ne kadar vefâlıyız? O bize bunca şeyi vermişken, hâlâ da veriyor iken... Ey bize vefâyı veren! Sen bu vefâsız kullarından rahmetini esirgeme.”

“Vefâ sana yardım edene geri dönmektir.”

“İnsanlar sevilme ister, beğenilmek ister, unutulmamak ister. İstedliğini vermektir vefâ.”

“Vefâ, mümkün olduğunca vakit ayırmaktır sevdiklerimize. Hayret ne kadar meşgul insanlar olduk biz. O kadar çok çalışıyoruz ki büyüklerimize ziyarete bile gidemiyoruz artık. Bırakın ziyaret etmeyi, arayıp bir hal hatır soracak kadar bile vakitimiz yok.”

Gençler böyle bilmişler vefâyı. “Çocuğu sokağa salmak vefâ mıdır?” demişti biri de. Anne ve babanın da vefâlı olması gerekmez mi? Hep gençlerden bekleniyor oysa.

Fuzûli Misal

Sevilene de vefâsızlık gömleğini giydirmiş bir milletiz biz, yakışmış da hani... Seven acı çekecek; seven sabredecek. Sevilen eziyet edecek, sınyacak, ölçecek, biçecek; seven ne kadar seviyor, ne kadar dayanıyor asıl onun vefâsıdır beklenen; asıl vefâ odur işte. Sevilen yârdır, ulaşılmazdır, kolay değildir. Kolayın ne hükmü ola ki? Şimdiki ilişkilerle karşılaştırılması bile abestir. Şimdiki sevdâ mıdır sanki? Yârdır bu ele geçmez, avuca sığmaz; sâde bir gönle taht kurar. Hoşça bak sen ona. O gönüllerde yaşayandır. Sen gönlünden çıkarırsan asıl o zaman gönlün yangın yeri olur ey viran gönül.

Hoş Fuzûli kendi dilince yanmıştı ya:
Ger derse Fuzûli ki güzellerde vefâ var
Aldanma ki şâir sözü elbette yalandır

(Ey Fuzûli güzellerde vefâ var derlerse sakın aldanma ki şâir sözüdür, elbette yalandır)

Vefâ Açılımı

Vefâlı kimdir? Sevgisi geçici olmayan. Ya vefâsız?... Sevgisi çabuk geçen, hakikatsiz kişi. Vefâsızlık olmasaydı biz vefâsının kıymetini bilir miydik? Bilmeyi bırakın anlar mıydık? Vefâsız dost bile işe yarıyor gördünüz mü? Vefâsız da olsa dostun var ya. Ya hiç olmasaydı? Peki ya vefâ nedir? Öyle ya sözlükteki vefânın karşılığı çoğunlukla üç şekilde gösterilir: İlki sözde durma, verdiği sözü tutma, borcu ödeme olarak. “Ahde vefâ” tabiri bu anlamla ilgilidir.

İkinci anlama bizim insanımız daha çok ağırlık verir. Nedense bu anlamıyla vefâyı daha çok anarız. Nedir bu karşılık görelim: Sevgide sadâkat, devam ve sebat. Sevgisinde devamlılığı, sadâkati göremediğimize hemen deyiveririz: Bî-vefâ. Kimi zaman kahırla, kimi zaman sitemle, ara sıra şakayla karışık dokundururuz. Birkaç gün göremediğimize bile ilk karşılaştığımızda, “Vefâsız nerelerdeydin?” diye belki de selamdan önce çıkışırırız. Sevgide, aşta sadâkati daha bir önemsiyoruz biz. Sevgisiz yapamayız. Demek ki eksikliği değil seyrekliği bile ürkütücü gelir bize. Ahde vefâ ise çok daha gerilerde kaldı bu durumda.

Ya üçüncü anlam... Neredeyse unutuldu yetme, yetişme, kâfi olma, kifayet durumu. Bu haliyle anlamı olduğunu ömrü vefâ edenler bilebilir ancak. Hatta bu mânâdaki cümle dışında da pek kullanmaz olduk. Yani vefânın bu anlamına vefâsızlık ettik. Verimli, değerli bir hocanın vefâtından sonra şu cümleyi çok duyarız. “Eserini yayınlamaya hocanın ömrü vefâ etmedi.” Yetmedi işte! Ömür bu, kime söyler ki süresini... Aslında en büyük vefâsız kim biliyor musunuz? Dostlarımız mı? Hayır. Arkadaşlarımız mı? Hayır. Talebelerimiz mi? Hayır. Ahbablarımız mı? Hayır. Hâsılı uzatmayalım bence en büyük vefâsız, ömrümüz.

Yıllar geçip gitti kıymet bilmeden
Kaç yerde kaç kere düştüm çelmeden
Usandım yollarda gidip gelmeden
Toz toprak içinde iz arıyorum.

(Halil SOYUER)

Ben bundan ne anlarım? Hayatı anlarım, gençliği anlarım, sağlığı anlarım, boş vaktimi anlarım, dinçliğimi anlarım. Dostuna sitem edersen, haber yollarsın; gelir, arar, bulur, sarılır, kucaklarsın. Hasretin de geçer, kızgınlığın da, kırgınlığın da. Ama vefâsız gençliğimiz, hayatımız, sağlığımız seni ilk halinle bırakmaz ki kor gider. Sen düşlerinle, hatıralarınla kalakalırsın.

“Ey mal, ey mülk, ey güç, ey göz!” dersin durursun bel bağladığın, güvendiğin, gün gibi güneş gibi bir şeyse elbet her şey sebatsız ve kararsızdır. Bir gün mesrur olan günlerce mahzun olabilir. Gün gece olur; yaz kış olur; yaş kırk, altmış, yetmiş olur. Ne güveneceksin dünyanın varı yığına, ne de aldanacaksın.

*Faydası yokmuş sağ gözüün sol göze
Görmeden inilmez yokuştan düze
Gözlerle dönermiş gece gündüze
Nerde dünyamı nur eden gözlerim*
(Abdullah SATOĞLU)

Bir başka şairimiz ne der görelim:

*Kaç umut bağladım kaç umut kestim
Kimseye yaranmak değildi kastım*

*Hep görmeden bakan gözlere küstüm
Bakmadan göreceğ göz arıyorum*
(Halil SOYUER)

İşte o göz vefâlı olan gözdür. Vefâlı olanı bul, vefâlı olana tutun. Akli olan, gelip geçene, konup göçene değil; her dâim, her âlemde yanında olana, olacağı sarılır. Asıl “vefâ-dâr” odur. Asıl vefâkâr da budur. Seni bırakmayanı, sen de bırakma. Bırakana da aldırma, gül geç.

*Zann eyleme ki biz bi-vefâlık edip geçmişiz senden
Biz dostumuzun bir teline bütün âlemi
verip de satmayız*
(Dîvân-ı Hulûsî-i Dârendevî, s. 103)

İşte böyle bir yâr-i sâdik buldun ise ne devlet ne devlet, durma daim şükret. Nimet budur elbet.

*Gönül candan geçer yardan geçilmez
Cihanı terk eder yardan geçilmez*

*Ana sadık denir ki bile tahkîk
Geçe serden bile yardan geçilmez.*
(Dîvân-ı Hulûsî-i Dârendevî, s. 106)

Hadi geçin geçebilirsiniz...

*Yrd. Doç. Dr.